

REMISSVAR
2026-02-03

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

**Yttrande över Produktivitetskommissionens slutbetänkande
Fler möjligheter till ökat välbstånd (SOU 2025:96)
(Tre länkar bifogas)**

Stiftelsen Tryggare Sverige har möjlighet att avge yttrande över betänkandet Fler möjligheter till ökat välbstånd (SOU 2025:96). Vi lämnar följande förslag och kommentarer.

Vi ser, i stort, mycket positivt på hur Produktivitetskommissionen beskriver möjligheterna att öka välbståndet i vårt land. Vi håller därför med om det mesta som skrivs även om vi mer i detalj håller oss till kapitlet 11, Kriminalitet och tillit, som innehåller de frågor och problem som Stiftelsen Tryggare Sverige jobbar med till vardags.

Stiftelsen tillkom för snart 18 år sedan för att ytterst försöka påverka effektiviteten i rättsväsendet och kommunerna med hjälp och stöd till de som drabbas av brott, och för att utveckla och effektivisera det brottsförebyggande arbetet. Skälet till den inriktningen var, och är, att vi som tidigare arbetat inom rättsväsendet under hela vår yrkesverksamma tid sett att den verksamheten måste effektiviseras om vi ska klara av att hålla stand mot en alltmer farlig och avancerad brottslighet.

Vi såg alltså redan från starten att det finns en outvecklad potential hos många myndigheter som måste kunna tas tillvara för att effektivisera verksamheten. Det handlar främst om bättre styrning och ledning, men också om att förbättra organisationen av främst polisverksamheten, men även av åklagarverksamheten.

Vi instämmer därför i de bedömningar som kommissionen gör redan på s. 26 där man skriver att "(E)n bekymmersam utveckling i Sverige är den påtagliga förekomsten av kriminalitet, välfärds-kriminalitet och organiserad brottslighet. Den bedöms utgöra en betydande utmaning för Sveriges framtida produktivitetstillväxt, bland annat eftersom kriminalitet kan skada sund konkurrens och seriöst företagande, påverka tilliten i samhället negativt samt försämra effektiviteten i de offentligt finansierade välfärdstjänsterna".

Vidare, på samma tema, instämmer vi därför också i inledningen på kap. 11 (p. 11.1, s. 401) där det sägs att "Kapitlet är avgränsat till att fokusera på behovet av

övergripande systemförändringar, varför till exempel de rättsvårdande myndigheternas nya verktyg, de senaste årens grova våldsbrott, förändringar i straffrätt m.m., inte analyseras i detalj. Produktivitetskommissionen bedömer att det sammantaget finns starka skäl för att understryka kriminalitetens potentiellt mycket negativa påverkan på produktivitetens utvecklingen och ekonomin”.

I direktivet till denna utredning (s. 650) uttalas vidare att det ”...är det angeläget att öka produktiviteten i den offentliga sektorn. Kommissionen ska därför analysera vilka hinder och möjligheter det finns för att uppnå en högre produktivitet i den offentliga sektorn, och lämna förslag för att öka produktiviteten i den offentliga sektorn. Kommissionen kan även inom ramen för detta uppdrag lämna alla typer av förslag, bland annat sådana som påverkar såväl statens inkomster som utgifter. Förslagen kan exempelvis avse ändrade regler eller en ändrad styrning eller organisering av statliga myndigheter, kommuner och regioner”.

Stiftelsen Tryggare Sverige har under de senaste 18 åren som tankesmedja använt stor del av vår tid och kraft till att diskutera just de övergripande systemförändringar som behövs, men som Produktivitetskommissionen inte tar upp i sitt betänkande. Det handlar om förhållandet mellan Regeringskansliet och Polismyndigheten, om förhållandet mellan polisen och åklagarna, om förhållandet mellan central polisverksamhet och lokal polisverksamhet, om säkerhetsarbetet i kommunerna, om svårigheterna att ta brottsofferfrågorna på allvar med mera. I huvudsak har vårt påverkansarbete handlat om att främst Polismyndigheten måste öka sin egen ”förmåga” för att verkligen på allvar kunna fullgöra de utomordentligt viktiga rättsstatsuppgifter som åligger polisen. Ytterst handlar frågorna om skyddet av demokratin; om inte brottsbekämpningen effektiviseras riskerar ytterst demokratin att kunna sättas i fara, inte minst när den organiserade kriminaliteten åter sig in i själva samhällskroppen. Då tar korruptionen över och då kan hela vårt samhällssystem raseras. Vi vill därför försöka visa på just vart vi är på väg genom att komplettera kommissionens skrivningar med några andra aktuella skrivningar på just det temat.

Stiftelsen Tryggare Sveriges bidrag till det pågående remissarbetet

Vi bedömer därför att vårt bästa bidrag till detta remissarbete, som handlar om att öka produktiviteten i den offentliga sektorn, är att redovisa hur vi ser på den ”brist i förmåga” hos polisverksamheten som vi berört ovan. Vi gör det bäst genom att redovisa dels vad vi själva skrivit om det ”ämnet”, dels redovisa andra viktiga ”källor” som också visar på dessa brister. Vi slutar med en enkel sammanfattning som innehåller våra viktigaste förslag till effektiviseringar och stärkande av ”förmågan” samt med ett färskt utländskt polisexempel på hur man kan göra för att försöka uppnå de förbättringar av hela polisverksamheten, som både vi och Produktivitetskommissionen vill se.

Nedan redovisas två rapporter och två remissvar som tillsammans visar att det är hög tid att på allvar försöka effektivisera den svenska brottsbekämpningen

Stiftelsen Tryggare Sveriges rapport "Den svenska situationen; Brottsligheten, orsakerna och vägen framåt, TS 2024"

För ett drygt år sedan sammanfattade Stiftelsen Tryggare Sverige tillståndet i Sverige, som vi uppfattade det efter 18 år i civilsamhällets tjänst, i ovannämnda rapport. I förordet till rapporten skrev vi följande:

”I efterdyningarna till den senaste tidens händelser med skjutningar med automatvapen på öppen gata, rekordmånga sprängdåd, dödligt våld långt ner i åldrarna, öppna drogsccener med mera så fullkomligt haglar förslagen om hur vi ska kunna stärka den inre säkerheten för att därmed bryta den negativa utvecklingen. Många av förslagen har en tydlig ideologisk utgångspunkt, men själva analysen saknas ofta. Hur kommer det sig att det är så många sprängningar, skjutningar och kriminella gäng just i vårt land? Beror den svenska situationen på slump, otur eller tillfälligheter? Eller finns det rentav händelser och beslut eller tipping points som bidragit till den negativa utvecklingen?”

I denna rapport beskrivs hur det gick till när de kriminella gängen, den organiserade brottsligheten och otryggheten etablerade sig i Sverige. Rapporten innehåller även ett antal konkreta förslag till åtgärder för att vända den negativa utvecklingen. Förslagen tar främst sikte på polisen och rättsväsendet. I praktiken har andra aktörer, som exempelvis familjen, skolan, idrottsföreningar, fastighetsägare och socialtjänst en mycket viktigare roll i arbetet med att förebygga brott. Men en förutsättning för att andra aktörer ska kunna bidra är emellertid att polisen fullgör sin del. Utan en tydlig ledning och styrning och utan en fungerande polis med förmåga att utreda och förebygga brott blir det svårt, för att inte säga omöjligt, för andra aktörer att ta sitt ansvar.

Se <https://tryggaresverige.org/wp-content/uploads/Den-svenska-situationen.pdf>

Stiftelsen Tryggare Sveriges remissvar till Trygghetsberedningen (SOU 2022:67), april - 2023

Remissvaret inleds med en övergripande sammanfattning där Stiftelsen Tryggare Sverige med breda penseldrag beskriver behovet av ett nytt miljonprogram efter 1960-talets satsning på bostäder; nu, 60 år senare, behövs det ett ”Miljonprogram” för att upprusta och effektivisera brottsbekämpningen i Sverige”. Vi såg också att mycket av det som Trygghetsberedningen nu föreslog är bra, men det räcker inte för att bryta brottskurvan eller få till det ”paradigmskifte” som dominerade debatten vid den tidpunkten; därför behövdes ett nytt ”miljonprogram.

Därefter redovisade vi ett antal viktiga ”frågeställningar” som varit uppe till diskussion under arbetet med remissen. Det handlar om ”tankegods” som kommit upp under våra 15 år med Stiftelsen Tryggare Sverige men som aldrig redovisats i

samlad form. Uppräkningen är förstås inte heltäckande men ger en vink om vilka oerhörda utmaningar som rättsstaten står inför om vi ska kunna få till det ”paradigmskifte” som den nuvarande regeringen gick till val på.

Vi hoppades därför att det kanske nu var dags att som en del av Trygghetsberedningens samlade arbete på allvar våga aktualisera och diskutera hur vi ska kunna tillskapa den kunskapsstyrda förmåga som utredningen ytterst efterlyser. Vi slutade med en uppmaning: ”Och allvarligt- nu måste alla sanningar upp på bordet och alla heliga kor slaktas eftersom hela rättsstatens fundament står på spel”.

Se <https://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/documents/remissvar-trygghetsberedningen-punkt-pdf-431633>

Stiftelsen Tryggare Sveriges remissvar till betänkandet ”Polisiär beredskap i fred, kris och krig”, (SOU 2025:57), okt -2025

”För Stiftelsen Tryggare Sverige har frågorna om ”beredskap” varit helt centrala med fokus på att rättsstaten måste kunna leva upp till de krav som vi kan ställa på den. Begreppet ”beredskap” kallar vi i vårt arbete för ”förmåga” (två begrepp som vi uppfattar att utredningen också likställer). Vi har under de gångna åren i ett stort antal yttranden, rapporter, böcker med mera tvingats beskriva att vi uppfattar att förmågan hos främst Polismyndigheten brister, även på helt centrala områden. Även kommunerna har brister, inte minst vad gäller att ta ansvar för brottsoffren. Samtidigt som vi riktat kritik mot en bristande förmåga hos många myndigheter har vi emellertid lagt ner mycket arbete på att försöka vara konstruktiva och komma med konkreta förslag på förbättringar som kan öka förmågan.

Att en välfärdsstat som den svenska inte klarar av att upprätthålla nödvändig förmåga hos landets statliga polisverksamhet är för oss obegripligt; enbart den pågående diskussionen huruvida ”demokratin är hotad eller ej” borde i sig startat med att klara ut huruvida brottsbekämpningen i vårt samhälle fungerar tillräckligt bra. Vikten av en välfungerande, lokalt förankrad och icke korrupt polisverksamhet torde därvid vara den kanske viktigaste hygienfaktorn i en sådan diskussion.

Den diskussionen blir inte mindre viktig när vi läser utgångspunkterna för utredningen (s. 21). Där konstateras att ”vi befinner oss i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget”, att ”säkerhetsläget gradvis har försämrats och att det idag är mycket allvarligt” och att ”inre och yttre säkerhet har kommit att sammanflätas alltmer” inklusive att ”terrorhotnivån är också fortsatt hög”.

Kraven fortsätter med att ”utredningens uppdrag (dir. 2023:143) har inneburit att överväga och föreslå åtgärder som kan stärka Polismyndighetens och Säkerhetspolisens beredskap så att de kan genomföra sina uppgifter över hela hotskalan. Beredskapen ska alltså omfatta att kunna hantera kriser och andra

samhällsstörningar som uppstår både i fredstid och vid höjd beredskap och ytterst i krig”.

Med dessa omfattande krav uppfattar vi att föreliggande utredning antagligen är den viktigaste som nuvarande regering levererat sedan sitt tillträde för tre år sedan. Enbart skrivningen om att ”inre och yttre säkerhet kommit att sammanflätas alltmer” ställer krav på att kunna ”tänka utanför boxen” och fundera i banor som tidigare varit helt bannlysta. Kan vi komma fram här finns stora synergier att vänta.

Vi tror därför att det blir helt avgörande för framgång att inledningsvis verkligen försöka att fastställa i detalj vilken beredskap/förmåga som polismyndigheten besitter just nu i fredstid. Om förmågan brister, vilket vi alltså påstår, så blir återstoden av utredningsuppdraget annorlunda än om förmågan varit godtagbar över hela linjen.

Med den utgångspunkten lägger därför Stiftelsen Tryggare Sverige avslutningsvis fram ett förslag om att vi under en kommande tioårsperiod borde låta något slag av ”Genomförandemyndighet” få uppgiften att göra just den ”sammanflätning” av kraven på en ny slags säkerhet som beskrivs ovan i direktivet.

Den nuvarande polisverksamheten har fortfarande sin bas i förstatligandet 1965, alltså i ett helt annat samhälle än dagens. De försök som gjorts sedan dess att effektivisera verksamheten har i princip alla misslyckats och numera, efter 2015, hamnat i någon slags återvändsgränd. Att tro att polisverksamheten kan förändra sig själv är i bästa fall naivt, att tro att den kan flätas samman med andra verksamheter kommer i praktiken också att bli omöjligt.

Bättre då att i ett sammanhang, nu 60 år efter förstatligandet, bygga helt nytt. Stiftelsen Tryggare Sverige har redan gjort sådana försök genom att föreslå att den helstatliga modellen bryts upp till förmån för flera nya ”specialmyndigheter”, även kommunala.

Att få ta ett helhetsgrepp och konstruera hela det svenska samhällets sammanflätade inre och yttre säkerhet samtidigt med ”sammanflätning” med både Norden och NATO, skulle bli vår generations svar på den framtidstro och optimism som våra företrädare kände under tiden efter andra världskriget och en bit in på 1950-talet.

Se <https://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/documents/remissvar-polisiaer-beredskap-i-fred-kris-och-krig-453136>

Stiftelsen Tryggare Sveriges rapport ”Folk och försvar, polisiär förmåga och framtiden i ett längre perspektiv”, TS 2026

Nyligen avslutades Folk och försvars årliga konferens i Sälen mot bakgrund av en dramatiskt förändrad omvärld där vi befinner oss i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Ett problem som lyftes i sammanhanget är att få

”gamla organisationer” att ställa om, något som ÖB adresserade, där han pekade på behovet av att göra upp med intern byråkrati och interna processer. Sådana kulturproblem med stark byråkrati och motstånd mot förändringar finns också inom polisen som, liksom försvaret, är stadd i en mycket snabb tillväxt, utan några ekonomiska begränsningar.

När det gäller den yttre säkerheten finns en naturlig ”tillsyn” via Natomedlemskapet. Motsvarande kvalitetssäkring saknas för den inre säkerheten. Kanske är därmed den inre säkerheten, som domineras av polisens och kommunernas tillkortakommanden, i ett mer utsatt skick än vad den yttre säkerheten är.

Se <https://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/documents/naagra-sammanfattande-tankar-efter-folk-och-foersvar-2026-453152>

En färsk utländsk förebild som vi kanske skulle kunna ha användning av i ett kommande utvecklingsarbete för att effektivisera polisverksamheten också i vårt land

I skrivande stund kom en intressant uppgift från Home Office i London; inrikesministern Shabana Mahmood annonserar att det är dags att efter mer än 200 år nu ta fram en ny modell för hur polisarbetet i landet måste bedrivas.

I ett white paper beskriver regeringen modellen med rubriken ”From local to national: a new model for Policing; med fortsättningen ”a radical blueprint for reform, so local forces protect their community and national policing protects us all”.

Brittisk polis har inte sällan varit något av en förebild för många svenska poliser, även om just frånvaron av beväpning aldrig accepterats här hemma. Metropolitan Police och Scotland Yard är också världskända polisinstitutioner. Men under senare tid har den polisverksamheten haft svårare och svårare att leva upp till de krav som allmänheten kan ställa på sin polis. Många skandaler har också genomsytrat kåren både i London och ute i landet. Trycket på regeringen har varit stort att nu måste polisverksamheten förbättras och effektiviseras. Under ”details” skriver ministern följande:

This white paper “From local to national: a new model for policing” sets out a comprehensive package of reforms to policing that aim to create a police service that is more rooted in local communities and focused on their needs. This includes the creation of a new national police force, the National police Service, that will set stronger national standards and ensure a more consistent service is received by the public regardless of where they live. Alongside the white paper we are launching a new police performance framework which aims to provide a clear set of enduring expectations for policing to support analysis of performance across the breadth of crime and policing activity. The reforms proposed in the white paper will remove the barriers that prevent police from focusing on what matters and set up the

policing system to succeed in the long-term by addressing systematic issues so that policing can better deliver to the public”.

Det borde bli självklart för den svenska regeringen (och kanske som en fortsättning för Produktivitetskommissionen?) att försöka följa om det brittiska ”experimentet”, att faktiskt våga kräva att poliskåren ska moderniseras i sitt arbete och i sitt förhållande till allmänheten, kommer lyckas eller ej. Vi såg vad som hände med den s.k. polisreformen i Sverige 2015, se ovan, som kraschlandat nu 11 år senare. Såvitt Stiftelsen Tryggare Sverige kan läsa ut av detta första white paper så är den modell som nu förespråkas mycket konventionell och självklar i dagsläget, där mer fokus måste läggas på att poliserna måste jobba närmare den allmänhet som man ska ”serve and protect”. Vi tror därför att det är precis i den riktningen som också 2015 års svenska reform måste vridas, i ett tio-femtonårsperspektiv och på sätt som vi förespråkade ovan, men där våra svenska kommuner tillåts att också ha sin egen, kommunala, polis.

Detta yttrande avges av generalsekreteraren Magnus Lindgren efter föredragning av juristen och före polischefen Karl-Åke Pettersson.

Vänliga hälsningar,

Magnus Lindgren
Generalsekreterare, fil.dr.

Stiftelsen Tryggare Sverige
Carl-Gustaf Lindstedts gata 3
104 31 Stockholm
Telefon: 08-29 20 00
Hemsida: www.tryggaresverige.org